

Zrinka Gugić, Doktorandin der Doktorschule für sozial-humanistische Wissenschaften der Universität in Osijek

MENSCHENHANDEL UNTER DEM SCHLEIER VON SEX-TOURISMUS IN SÜDOSTASIEN – REAKTIONEN DER EUROPÄISCHEN UNION

Zusammenfassung:

Statistische Daten bestätigen, dass ungefähr 79% des Menschenhandels in der Welt auf Frauen und Kinder entfällt. Diese Tatsache war eine Anregung für die Europäische Union zu versuchen, dieses Problem zu lösen, insbesondere in Bezug auf die Länder der Südostasien. Sexuelle Ausbeutung von Frauen und Kindern in der Südostasien, die eng mit dem Sex-Tourismus verbunden ist, stellt ein großes Problem in der Welt dar. Durch einen Vergleich der Definitionen von Sex-Tourismus und Menschenhandel wird in diesem Beitrag versucht, die Verbindung zwischen dem Menschenhandel und Sex-Tourismus, der in vielen Fällen ein Zweig des Menschenhandels ist, sowie die Reaktionen der Europäischen Union auf diese Phänomene zu zeigen. Die Autorin versucht auch einen Unterschied zu machen zwischen der freiwilligen Prostitution in jenen Staaten und der gezwungenen Prostitution der Frauen und Kinder durch sexuelle Ausbeutung. Es wird auch überprüft, welche Faktoren wesentliche Rolle bei der Umsetzung dieser Länder in potentielle Märkte des Sex-Tourismus spielen und welche Gründe bestehen für die Annahme über die Verbindung von Sex-Tourismus und Menschenhandel. In der Arbeit werden auch gesetzliche Bestimmungen zum Ausdruck gebracht, die die Prostitution, Menschenhandel und alle Arten der sexuellen Ausbeutung streng verbieten. Trotzdem werden immer mehr Frauen und Kinder Opfer des Menschenhandels zum Zweck der sexuellen Ausbeutung. Die Methoden, die in dieser Arbeit benutzt werden, gründen sich meistens auf einem Überblick über die zu diesem Thema veröffentlichten Arbeiten, einer Feldstudie und der Analyse der relevanten Dokumenten. Menschenhandel zum Zweck der Prostitution wird zum Hauptgegenstand der Organisationen zum Schutz der Menschenrechte und der feministischen Organisationen in der Welt, weil der Umfang des Problems und seine Auswirkungen auf die Leben der Frauen und Kinder immer bekannter werden und die Anzahl der gehandelten Personen von Jahr zu Jahr größer wird.

Schlagwörter: sexuelle Ausbeutung, Menschenhandel, Südostasia, Sex-Tourismus, die EU

Marijana Šego, dipl. iur., doktorandica
Pravni fakultet Osijek

Stručni rad
UDK: 351.774.7-053.2
341.231.14-053.2
347.637

OBVEZNO CIJEPLJENJE DJECE - KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA RODITELJA ILI ZAŠTITA PRAVA DJETETA?

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije zdravlje je stanje potpunog tjelesnog, duševnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti. U Republici Hrvatskoj, Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti regulira područje zaštite građanstva od zaraznih bolesti taksativno navedenih, kao i načine njihovog sprječavanja. Koje su to zarazne bolesti određuje ministar zdravlja, a tijela države i lokalna samouprava dužne su osigurati provođenje mjera za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti, sukladno propisima. U radu autor analizira zakonske odredbe koje nalažu obveznu imunizaciju djece, sukladno Programu obveznog cijepljenja djece školske i predškolske dobi. U ovom radu analiziraju se mjerodavna pravna pravila koja se primjenjuju u Republici Hrvatskoj, s posebnim osvrtom na suglasnost tih pravila s Ustavom. Razmatra se pitanje je li ovakva zakonska regulativa protuustavna, kao i problematika potrebe države za zakonskom regulativom zaštite svog građanstva od zaraznih bolesti, a koja ujedno podrazumijeva i obvezno cijepljenje djece. Slijedom prethodnoga, razmatraju se i pitanja je li zakonsko određivanje obveznog cijepljenja djece suprotno odredbama Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, odnosno, primjeni Konvencije o pravima djeteta u konkretnom tumačenju važećih zakonskih normi, opravdava li zaštita djeteta, odnosno djetetova zdravlja, utjecaj i miješanje države u odluku roditelja? Svrha rada je analizirati opravdanost zakonskog reguliranja cijepljenja djece, odnosno problematike pitanja mora li država zaštititi posebna prava djeteta, pa u duhu definicije zdravlja mora omogućiti pravo djeteta na zdrav život, a sve u okviru zaštite svih građana od zaraznih bolesti.

Ključne riječi: pravo na zdravlje, prava roditelja, cijepljenje djece, prava djeteta, ljudska prava

1. UVOD

Nedavno je odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske¹ podigla određenu „medijsku prašinu“ te su je novinari interpretirali na sebi svojstven način, navodeći u svojim naslovima kako je

¹ Odluka Ustavnog suda RH U-I-4386/2011, U-I-463172011 i U-I-5418/2008 od 30. siječnja 2014.god., Narodne novine 12/14.

Ustavni sud oduzeo roditeljima mogućnost odabira najbolje zdravstvene zaštite za svoje dijete.² Pitanje koje neminovno proizlazi iz navedene odluke Ustavnog suda je krše li se ili poštuju prava djeteta sukladno Ustavu³, Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁴ (dalje u tekstu: Konvencija) i Konvenciji o pravu djeteta.⁵ Upravo ovo postavljeno pitanje i njegova provedba predmet je rada. Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije⁶ (dalje u tekstu: SZO) zdravlje je stanje potpunog tjelesnog, duševnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti. U duhu te definicije, te u smislu članka 69. Ustava Republike Hrvatske⁷, kojom je zajamčeno da svatko ima pravo na zdrav život, te da država osigurava uvjete za zdrav okoliš, svatko je dužan u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti osobito skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša i naše zakonodavstvo donosi norme sukladno tim načelima. Trenutnim normativnim uređenjem u našoj državi, pitanje obveznog cijepljenja djece regulirano je Zakonom o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti⁸, koji taksativno navodi zarazne bolesti, kao i načine sprječavanja bolesti. Ovim se Zakonom utvrđuju zarazne bolesti čije je sprječavanje i suzbijanje od interesa za Republiku Hrvatsku, kao i mjere za zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti. Ustav daje ovlasti zakonodavcu da samostalno odlučuje o uređenju gospodarskih, pravnih i političkih odnosa u Republici Hrvatskoj. Pri donošenju i uređenju tih odnosa zakonodavac je dužan uvažavati zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav. Tako je pri uređenju pitanja koje se odnose na zaštitu pučanstva od zaraznih bolesti, zakonodavac vezan člankom 69. Ustava i vrijednostima koje se tamo štite. U Republici Hrvatskoj je zakonskim odredbama propisana obvezna imunizacija djece, sukladno Programu obveznog cijepljenja djece školske i predškolske dobi⁹. Promatrajući medijske napise te sve veću angažiranost roditelja, vođenih idejom da se ukine obvezna imunizacija djece, postavlja se pitanje je li obvezno cijepljenje djece i dalje medicinski opravdano? Na to pitanje odgovor nam daje medicinska struka. Nadalje, sve veći broj roditelja propituje zakonodavnu odluku o obveznom cijepljenju, ističući da je pravo roditelja maloljetne djece na mogućnost odabira, odnosno, odbijanja podvrgavanja imunizacije djece ili barem nekih cjepiva. Ovakav stav jest opravdan te se mora uvažavati. No postavlja se sljedeća problematika: da li se obveznim propisivanjem imunizacije djece krše, člankom 35. Ustava zajamčena prava, poštivanje i pravna zaštita osobnog i obiteljskog života? Pravo na poštivanje i zaštitu obiteljskog života podrazumijeva pravo svakog pojedinca da, između ostalog, donosi odluke o svojem liječenju, uključujući i iz-

2 Naprimjer, <http://www.glasistre.hr/vijesti/hrvatska/ustavni-sud-cijepljenje-djece-je-obavezno-445518>, <http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/roditelji-nemaju-pravo-odbiti-cijepiti-svoje-dijete-929063> (objavljeno 26.03.2014.godine), (zadnja posjeta 30. svibnja 2014.godine)

3 Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10.), Promjena Ustava Republike Hrvatske (narodna ustavotvorna inicijativa) koja je stupila na snagu 1. prosinca 2013. ("Narodne novine" broj 5 od 15. siječnja 2014. – odluka Ustavnog suda broj: SuP-O-1/2014 od 14. siječnja 2014.).

4 Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, Narodne novine-Međunarodni ugovori broj (18/97., 6/99., 8/99., 14/02., 1/06. I 2/10.) RH je potpisnica Konvencije koja je stupila na snagu 5. studenoga 1997.godine

5 Konvencija o pravima djeteta Službeni list SFRJ 15/1990., sukcesijom prihvaćeno u zakonodavstvo RH (NN MU 12/93., 20/97.), na snazi u Republici Hrvatskoj od 8. listopada 1991. godine, dostupno na: http://www.uljppnm.vlada.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=26&Itemid=70 (zadnji posjet 30. svibnja 2014.godine)

6 Svjetska zdravstvena organizacija, osnovana je 1947. godine; ima sjedište u Ženevi. Cilj organizacije je podizanje razine zdravlja svih naroda. Republika Hrvatska primljena je u članstvo 23. lipnja 1992. godine., dostupno na stranicama www.mvcp.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosio/multi-org-inicijative/ujedinjeni-narodi/specijalizirane-agencije-un-a/, (zadnji posjet 31. svibnja 2014.godine)

7 Vidi čl.69. Ustava RH

8 Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (Narodne novine 113/08.,43/09.)

9 Trogodišnji Program obveznog cijepljenja u Hrvatskoj u 2014.-2016. godine, dostupno na www.hzjz.hr, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, (zadnji posjet 30. svibnja 2014.godine)

bor o imunizaciji, što u slučaju djece odluku donose roditelji, te neki smatraju Ustavom zajamčeno pravo roditelja na odluku o imunizaciji djeteta.

2. POŠTIVANJE OBITELJSKOG ŽIVOTA

Ljudska prava mogu se razlikovati kao temeljna prava i političke slobode.¹⁰ Pitanje ljudskih prava u svojoj osnovi je najčešće postavljeno u odnosu na kršenja tih prava od strane države odnosno vlasti. Postojanje ljudskih prava proizlazi i osnovne ideje prirodnog prava, da je čovjek misaono biće, individua, slobodno biće, te je kao takav nositelj neotuđivih prirodnih prava utemeljenih na razumu. Ovakvo tumačenje nalazimo u različitim formama od antičkih shvaćanja do danas.¹¹ Prva kodifikacija pozitivnog prava kroz povijest gledano i deklaratorno numeriranje prava i sloboda nalazimo u Povelji (Deklaracija) o pravima čovjeka i građanina 1789.godine.¹² Nadalje, Skupština Ujedinjenih naroda 1948.godine donosi Opću deklaraciju o ljudskim pravima¹³ koja iznosi popis osnovnih prava svakog čovjeka na svijetu. Propisivanje tih prava kao sastavnih dijelova međunarodnih ugovora što se posebice odnosi na akte (konvencije) Europske unije, a kao najvažniji je Konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda¹⁴ koja osim ustanovljenog popisa prava i sloboda propisuje mehanizme njihove zaštite (Sud za ljudska prava). Ljudska prava čovjek stječe rođenjem, odnosno samim postojanjem te su ona neotuđiva, nedjeljiva i univerzalna. Republika Hrvatska, kao stranka Konvencije, uvrstila se među one napredne zemlje koje su preuzele obvezu osiguranja i zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda. Poštivanje, zaštita i promicanje ljudskih prava zadatak je koji proizlazi iz hrvatskoga Ustava, a o njegovu ostvarenju ovisi sigurnost i dobrobit današnjeg pučanstva, kao i budućih naraštaja. Promatrani dio Konvencije, točnije članak 8., odnosi se na poštivanje privatnog i obiteljskog života, te je određeno kako svatko ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i prepiske. Odnosno javna vlast se ne miješa u primjenu ovog prava, osim ako je takvo miješanje predviđeno zakonom i ako je to neophodna mjera u demokratskom društvu u interesu nacionalne i javne sigurnosti, gospodarske dobrobiti zemlje, sprječavanja nereda ili sprječavanja zločina, zaštite zdravlja i morala ili zaštite prava i sloboda drugih.

Člankom 35. Ustava jamči se poštivanje ovih prava, pravo na zdravlje, poštivanje obiteljskog života. Ekonomska, socijalna prava i slično spadaju u drugu generaciju ljudskih prava, a ta prava zahtijevaju veću angažiranost države u njihovu ostvarivanju. Politički osviješten pojedinac je onaj koji zna svoja, kako državljanska tako i građanska prava i obveze, preuzima odgovornost za stanje i razvoj zajednice u kojoj živi te za skrb o vlastitom životu vodeći pri tom računa o interesima drugih pojedinaca i cijele zajednice. Svaka država prihvaćanjem Konvencije prihvaća i obvezu da prihvati odluke suda te da zajamči svakome na obraćanje sudu, što je ujedno i glavna snaga Konvencije da ne ostvaruje samo „pravo na papiru“, već propisuje i izravan mehanizam zašti-

10 Vrban, D.: Država i pravo, Pravni fakultet u Osijeku, 1995.godine str 59

11 Ibid str.279

12 Deklaracija o pravima čovjeka i građanina je jedan od osnovnih dokumenata Francuske revolucije, koji određuje pojedinačna prava (i kolektivna prava naroda prema državi). Usvojen je od strane Ustavotvorne skupštine (Assemblée Nationale Constituante) 26. kolovoza 1789. kao prvi korak k donošenju ustava.

13 Opća deklaracija o ljudskim pravima, dostupno na www.uljppnm.vlada.hr/images/pdf/ (zadnji posjet 29. svibnja 2014.)

14 Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (Narodne novine-Međunarodni ugovori broj 18/97.,6/99.,8/99.,14/02 i 1/06)

te ljudskih prava. Ali, također, potrebno je da država(vlast) u smislu zaštite prava svojih građana i ograniči prava pojedinca u pojedinom slučaju, u skladu s načelom propisanim u članku 16. Ustavom.

3. USTAVNO SUDOVANJE I ULOGA DRŽAVE U MODERNIM DRUŠTVIMA

Prije analize problema potrebno je osvrnuti se na pitanje uloge države u modernim društvima, u odnosu na činjenicu koliko je ona mijenjala svoje uloge tijekom povijesti, pa i danas. Također, naglašava se kako se u kontekstu uloge države razmatra i pojam ustavnog sudovanja. Ustavno sudovanje je osebujan oblik pravosudne djelatnosti, stoga što ono ne pripada pravosudnim tijelima u redovnom smislu. Ustavni sud tumači značenje ustavnih pravila koje se velikim dijelom sastoje iz općih principa ili pravnih pravila posebne vrste. Odluke Ustavnog suda povezuju pravna načela, etičke i političke vrijednosti, te rješavajući zahtjeve za ispitivanje ustavnosti treba uzeti u obzir ne samo sadržaj pravne norme, već i njihove međusobne odnose, njihovo etičko-političko utemeljenje, a posebice zaštitu ljudskih prava (posebice pojedinca). Stoga ulogu Ustavnog suda možemo okarakterizirati kao kreativnu, budući da ono svojim interpretacijama prava i pravnih normi doprinosi i njegovoj prilagodbi novim društvenim okolnostima.¹⁵ Posebice je osjetljiva uloga Ustavnog suda u tumačenju prava i sloboda građana, jer to tumačenje ipak ne smije ugroziti opći interes. Promatrajući funkciju države s aspekta diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, ustavno sudovanje, ima značajku u afirmaciji moderne pravne države, kao jedan instrument ograničavanja vlasti. Također se Ustavni sud postavlja u ulogu očuvanja pravnog poretka određene države, te na onemogućavanje da se on ugrozi bilo u pokušaju vlasti ili vanjskih elemenata. Iz navedenih opisa uloge ustavnog sudovanja za istaknuti je kako je specifična njegova uloga u zaštiti ljudskih i drugih prava pojedinca, a ujedno i uloga zaštite pravnog (legitimnog) poretka jedne države ukoliko ima Ustavni sud.¹⁶ Neka osnovna definicija države, bila bi organizacija skupa ljudi koji se udružuju radi postizanja nekog cilja.¹⁷ Tijekom povijesnog razvoja uloga države se mijenjala, te zahtjevi moderne države (kakve danas poznaje Europska unija i šire) osim osnovnog cilja, a to je vanjska i unutarnja sigurnost, pred sobom imaju i druge uloge države uslijed složenosti društvenih i političkih procesa. Ono što državu čini različitom od drugih organizacija koje teže ostvarenju cilja je to što postoji pravo u definiranju države i u ovlasti države da djeluje represivno, odnosno stvara pravo, a ujedno ga i primjenjuje na članove države (pojedince) kao i na sebe (država- pravna osoba sui generis). Politička moć (vlast) u državi je trajno uređena institucionalizirana i legitimna s gledišta ljudi koji je prihvaćaju. Tako bi se definirala država kao politički sustav koji omogućuje vladavinu državne vlasti, te mogućnost da njezini akti i djelovanja budu suglasni s voljom većine stanovništva. Zbog svega navedenog, državna društva organizirana su na takav način da mogu odgovoriti na pritiske okoline, te su takva društva uspješnija i dugotrajnija od društava koja nemaju državnu organizaciju (takva druš-

15 Vrban, D.: Država i pravo, Pravni fakultet u Osijeku, 1995. godine, str. 113

16 Kelsen je prvi obrazložio potrebu da se ustavnim pitanjima bavi specijalizirano sudbeno tijelo, Jugoslavija je bila prva socijalistička država koja je uvela takvu instituciju, Ustav SFRJ iz 1963. godine. Također, u europskim zemljama postoje i nadnacionalna sudišta, koja se također bave ustavnim pitanjima. To su Europski sud pravde u Luxemburgu i Europski sud za ljudska prava. Vidi detaljnije: Vrban, D.: Metodologija prava i pravna tehnika, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2013. godine, str. 93

17 Vrban, Duško: Država i pravo, Pravni fakultet u Osijeku, 1995. godine str. 1

tva ne postoje u modernom svijetu, ali neke odlike možemo pronaći u nepristupačnim dijelovima Zemlje, npr. Amazonija).¹⁸ Međutim, društvo kao širi pojam čini također složeni sustav udruživanja u vidu gospodarskih, kulturnih i drugih područja društava, te nastaje pojam civilnog društva. U modernim društvima, civilno ili građansko društvo čini sferu različitu od politike i države, to je područje proizvodnje, privatnih odnosa, rada, prava odabira, dok suprotno tome država predstavlja oblik represije. Pojam civilnog društva ima svoju dugu povijest još od početka antičke filozofije, od Aristotela, međutim tada pojam označava političko društvo ili društvo u izvornom smislu. Tek kasnije civilno građansko društvo postaje nepolitičko društvo. Ozbiljniji razvoj civilnog društva kakvo danas poznajemo počinje poslije Drugog svjetskog rata, a svoj vrhunac doživljava promjenama koje su nastupile rušenjem Berlinskog zida, procesom širenja liberalne demokracije razvilo se u svom novom značenju „privatnih“, nevladinih udruga i nedržavnih organizacija. Osobito u sferama čije probleme nije moguće riješiti na tradicionalan način.¹⁹ Odnosno, ukoliko pojedinac treba zatražiti pomoć države i njenih institucija radi zaštite svoji ljudskih prava, tada se obraća civilnom društvu, odnosno, njegovim oblicima djelovanja. Najvažniji element pravne države je postupanje po pravu, odnosno zakonu, a vladavina prava postiže se propisivanjem općih normi koje se odnose na sve ljude i situacije jednako. Jednakost postupanja prema svima preduvjet je pravne sigurnosti. Mi, kao i većina modernih država, imamo demokratski oblik političkog sustava koji predstavlja političku participaciju većine stanovništva u donošenju bitnih političkih odluka, naročito na kompetitivnim izborima utemeljenim na jednakosti građana i Ustavom zajamčenim pravima i slobodama.²⁰ Tako, iz svega prethodno navedenog, proizlazi ustavna samostalnost zakonodavca na određivanju zakonskih normi koje svakako prvenstveno imaju u vidu dobrobiti, zaštitu i razvoj svojih građana, pa tako u vidu obveze države na zaštitu svojih građana, ona je u obvezi zaštititi svoje građane od zaraznih bolesti. Nadalje, vrlo je teško definirati granice između pozitivnih i negativnih obveza države, jer u procjeni kojem pravu dati prednost, država ipak ima određenu slobodu. Potrebno je da država zadrži određene represivne mjere u nastojanju i provođenju pozitivnih obveza države, kako bi osigurala provođenje mjera koje donosi, jer bi u protivnom prevladala samovolja koja može dovesti do anarhije, što bi bilo suprotno uređenom društvu kojem težimo. Ali, također aktivno i odgovorno sudjelovanje pojedinca u oblikovanju i kontroli života političke zajednice nužan je uvjet funkcioniranja i razvoja demokratskog političkog poretka.

4. PRAVO DJETETA NA ZDRAV ŽIVOT

U želji da pridonese jačanju demokracije i društva u kojemu će svaki pojedinac uživati temeljna ljudska prava, 1959. godine Generalna skupština UN-a usvojila je Deklaraciju o pravima djeteta²¹, te je trideset godina poslije usvojila i Konvenciju o pravima djeteta.²²

Djeca se rađaju s temeljnim slobodama i pravima koja pripadaju svim ljudskim bićima. No, s obzirom na tjelesnu i psihičku nezrelost nameće se potreba isticanja posebnih prava djeteta na

18 Ibidem str. 7

19 Pažanin, A., Pravednost i civilno društvo, Polit. misao, Vol. XL, (2003.), br. 2, str. 4 dostupno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=36451 (zadnji posjet 29. svibnja 2014. godine)

20 Op. cit. 16, str. 210.

21 Službene stranice Ujedinjenih naroda <http://www.un.org/rights/dpi1765e.htm> (zadnji posjet 30. svibnja 2014.)

22 Konvencija o pravima djeteta Službeni list SFRJ 15/1990., dostupno na: <http://www.google.hr/mzos.hr>

zaštitu koja proizlaze upravo iz te činjenice. Upravo je to osnovno polazište Konvencije o pravima djeteta. Konvencija o pravima djeteta je međunarodni dokument, usvojen na Glavnoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. studenoga 1989. godine, a sadrži univerzalne standarde koje država stranka Konvencije (odnosno koja ju je potpisala i ratificirala) mora jamčiti svakom djetetu. U Konvenciji se govori, prije svega, o obvezama odraslih u odnosu prema djetetu kao i o obvezama brojnih društvenih čimbenika glede zaštite djeteta. To je prvi dokument u kojemu se djetetu pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi koja treba posebnu zaštitu. Za razliku od Deklaracije o pravima djeteta (1959.) koja ima moralnu snagu, Konvencija o pravima djeteta je pravni akt koji ima snagu zakona i obvezuje stranke na pridržavanje njezinih odredaba te uključuje pravo nadziranja primjene u državama koje su ju prihvatile i ratificirale.²³ Konvencija je jedinstvena jer je sveobuhvatna, univerzalna, bezuvjetna i holistička. To znači da osigurava građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava djece, da se primjenjuje na svu djecu, u svim situacijama, u gotovo cijeloj zajednici naroda te da zahtijeva i od vlada sa slabijim izvorima sredstava da poduzmu aktivnosti vezane uz zaštitu prava djeteta. Konvencija o pravima djeteta zagovara gledište da su sva prava temeljna, nedjeljiva, međusobno ovisna i jednako važna.²⁴

Odbor za prava djeteta UN-a identificirao je opća načela na kojima se temelje sva prava sadržana u Konvenciji o pravima djeteta, djeca ne smiju trpjeti diskriminaciju, neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom mišljenju, nacionalnom, etničkom ili društvenom podrijetlu, vlasništvu, teškoćama u razvoju, rođenju ili drugom statusu djeteta, njegovih roditelja ili zakonskih skrbnika. Djeca imaju pravo na život i razvoj u svim vidovima života uključivši tjelesni, emotivni, psihosocijalni, kognitivni, društveni i kulturni. Pri donošenju svih odluka ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, najvažnija mora biti dobrobit djeteta. To se odnosi kako na odluke koje donose vladina, upravna ili zakonodavna tijela, tako i na odluke koje donosi obitelj. Djeci se mora omogućiti da aktivno sudjeluju u rješavanju svih pitanja koja utječu na njihov život i dopustiti im slobodu izražavanja mišljenja. Ona imaju pravo izreći svoja gledišta koja se moraju ozbiljno uzeti u obzir.²⁵ Člankom 24. Konvencije određeno je kako države stranke priznaju djetetu pravo na uživanje najviše moguće razine zdravlja i korištenja olakšica za ozdravljenje i oporavak, te da države stranke nastoje osigurati da nijednom djetetu ne bude skraćeno njegovo pravo na korištenje zdravstvenih usluga.²⁶

Obvezu osiguranja najviše moguće razine zdravlja djeteta država može ispunjavati izravno osiguranjem zdravstvene zaštite ili posredno, dajući potporu roditeljima u obnašanju roditeljske uloge. Ponekad se može uočiti kako Konvencija stavlja roditelje i važnost obitelji u drugi plan, što dakako nije cilj, već je i u Preambuli istaknuto kako je obitelj temeljna društvene skupina i prirodna sredina za razvoj njenih članova osobito djece, te da dijete, radi potpunog i skladnog razvoja svoje osobnosti, treba rasti u obiteljskoj sredini, u ozračju sreće, ljubavi i razumijevanja. Stoga je važno konvenciju promatrati cjelovito, a ne parcijalno, jer upravo ona nameće obvezu država-

23 Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, dr.sc.Adinda Dulčić, Zagreb, 2001.str.3,dostupno na www.public.mozos.hr.(zadnji posjet 30.svibnja 2014.godine)

24 Ibidem kao pod 23

25 Ibidem kao pod 23

26 Čl. 24. St. 2 Konvencije glasi: „Države stranke će promicati puno ostvarenje tog prava i napose poduzimati odgovarajuće mjere radi smanjenja stope smrtnosti novorođenčadi i djece,osiguranja potrebne medicinske pomoći i zdravstvene skrbi svoj djeci,s naglaskom na primarne zdravstvene zaštite,sprječavanje bolesti od neishranjenosti,uključujući, u okvirima primarne zdravstvene zaštite, inter alia, primjenu lako dostupne tehnologije,osiguranje odgovarajuće prehrane i pitke vode te vodeći računa o opasnostima i rizicima od onečišćenja okoliša, osiguranje odgovarajuće zdravstvene zaštite majki prije i poslije poroda, itd.“

ma potpisnicama da osiguraju potporu roditeljima u roditeljskoj ulozi.²⁷ Zdravlje djeteta najveća je sreća za svakog roditelja, te su oni kao i skrbnici djece dužni brinuti se za dijete i učiniti što je moguće više za dobrobit svog djeteta. Prema članku 5. Konvencije o pravima djeteta dužnost je roditelja brinuti se o djeci, pružiti im roditeljsku ljubav,razumijevanje i potporu u odrastanju. Dužnost je roditelja odgajati dijete na taj način da se uklapa u društveni život te postane aktivan člana zajednice. U tom procesu odgoja djece aktivnu ulogu ima i država (vrćići, škole itd.) koja sukladno Konvenciji zastupa interese obitelji odnosno dužna je osigurati obitelji mogućnost najbolje skrbi o djeci. Osobita je važnost Konvencije što nameće obvezu država stranaka da osiguraju djetetu najvišu moguću razinu zdravlja i zdravstvene zaštite te pomoći roditeljima odnosno skrbnicima djece u težnji k tome.

5. KRATAK OSVRT NA MEDICINSKE PODATKE I PRAKSU DRUGIH DRŽAVA EU

Cilj je svake provedbe cijepljenja zaštititi cijepljenu osobu od određene zarazne bolesti. Sustavnim i sveobuhvatnim cijepljenjem određene populacije nastoji se cjelokupno pučanstvo zaštititi od bolesti protiv koje se cijepi s krajnjom namjerom da se ona iz te sredine iskorijeni. To je na svjetskoj razini uspjelo s velikim boginjama, a u većini europskih zemalja, s difterijom i dječjom paralizom. Cijepljenje je unošenje antigena u organizam sa svrhom stvaranja protutijela, koja će pri susretu s mikroorganizmom od kojega potječe cjepivo, spriječiti razvoj bolesti.²⁸ U očitovanju Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo²⁹ ističe se kako je aktivna imunizacija najdjelotvornija i najsigurnija mjera u sprječavanju infektivnih bolesti, koje su najčešće u dječjoj dobi kada su biološki obrambeni mehanizmi najslabije razvijeni. Glavna je svrha aktivne imunizacije stvaranje specifične otpornosti u najmlađoj, odnosno najosjetljivijoj populaciji. Što se tiče komplikacija koje se mogu javiti u svezi s cijepljenjem, navode da se kliničke popratne pojave javljaju vrlo rijetko, najčešće lokalno u obliku crvenila i bolnog otoka. Ističu da se provođenje aktivne imunizacije u dječjoj dobi, kako u Republici Hrvatskoj tako i drugdje u svijetu, pokazalo kao najdjelotvornija mjera zdravstvene zaštite u sprječavanju infektivnih bolesti, putem koje su se neke bolesti iskorijenile (velike boginje), a postale iznimno rijetke (difterija,dječja paraliza) ili rijetke (ospice).³⁰ Kolektivni imunitet ako je dovoljno visok, može pokrenuti cirkulaciju virusa u stanovništvu i pod određenim uvjetima dovesti do eliminacije bolesti, ali ne može spriječiti unos uzročnika i ograničeno širenje bolesti. Zavod za javno zdravstvo prikuplja podatke o nuspojavama na pojedino cjepivo, naravno, one nuspojave koje izlaze iz okvira običajnih (crvenilo i otok lokalno). Prema službenim podacima Zavoda za javno zdravstvo,u usporedbi sa sustavima praćenja nuspojava u drugim europskim zemljama, možemo slobodno konstatirati da je prijavljivanje nuspojava cijepljenja u Hrvatskoj redovitije, odnosno više je obuhvata prijavljivanja nego u drugim zemljama.³¹ Praćenje nuspojava cijepljenja, uz provedbu kontrole svake serije cjepiva u upotrebi, te uz zalaganje cjepitelja koje već desetljećima rezultira visokim cijepnim obuhvatom rezultirali su

27 Op. cit. kao pod fusnota 23

28 Mardešić D. i suradnici:Pedijatrija,peto nepromijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb,1991.godina, str.470

29 Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Nuspojave cijepljenja u Hrvatskoj u 2012. godini, Služba za epidemiologiju, Registar nuspojave cijepljenja, prim. dr. sc. Bernard Kaić, i drugi, Zagreb, 2013.godine, str.14,dostupno na www.hzjz.hr. (zadnji posjet 1.lipnja 2014.godine)

30 Ibidem kao fusnota 28

31 Op. cit. fusnota 29, str.6

uspješnom provedbom Programa obveznih cijepljenja, što je dovelo do značajne redukcije bolesti protiv kojih se cijepi.

5.1. PRAKSA PROVOĐENJA IMUNIZACIJE U ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

Cijepljenje je najefikasniji način primarne prevencije. Sve zemlje Europske unije imaju vrlo dugu tradiciju implementacije programa vakcinacije. Rezultat je, općenito, vrlo dobra zaštita pučanstva od raznih zaraznih bolesti (difterija, tetanus, poliomijelitis, haemophilus influenzae tip B (Hib), hepatitis B, ospice, zaušnjaci, rubeola, hripavac). Sve zemlje ulažu značajne napore u snažniju implementaciju novijih cjepiva na pneumokok, meningokok i humani papiloma virus.³² Različite zemlje imaju različite programe "kalendara" cijepljenja te razne načine implementacije programa vakcinacije. Te razlike se odnose na vrijeme cijepljenja (većina zemalja vrši imunizacijske programe u dječjoj dobi) za pojedine bolesti, načinu financiranja imunizacije te zakonsku obvezu cijepljenja. Isto tako, zemlje EU-a razlikuju se i po tome koja su cjepiva obvezna, a koja nisu.³³ U upotrebi su cjepiva različitih proizvođača te različite vrste kombiniranih vakcina (cijepljenje protiv više bolesti jednim cjepivom, npr. poznato cjepivo "pet u jedan" i slično). U većini zemalja imunizacija se provodi u dječjoj dobi, a koja se provodi u sklopu nekakvog nacionalnog programa vakcinacije (bez obzira je li cijepljenje obvezno ili samo preporučeno), plaćena nacionalnim sustavom zdravstvene skrbi te je za bolesnika ili njegove roditelje besplatna. No, postoje i slučajevi kada se cjepiva moraju posebno platiti. Od ukupno 28 zemalja EU-a (uključujući i Hrvatsku), 15 zemalja nema nikakvo obvezno cijepljenje, a u 13 zemalja postoji zakonska obveza cijepljenja za barem jednu bolest.³⁴ Razvidno je iz prethodne analize da i zemlje koje nemaju propisano obvezno cijepljenje imaju visoku razinu procijepljenosti. Zapravo, pravilo je da u razvijenijim zemljama EU-a ne postoji zakonska obveza cijepljenja, ali je procijepljenost vrlo visoka. To se objašnjava vrlo dugom tradicijom implementacije programa imunizacije, tradicijom razvijanja svijesti za potrebu cijepljenja i dobro razvijene komunikacijske strategije o podizanju svijesti za prevenciju bolesti i važnost rješavanja javnozdravstvenih problema. Obveza cijepljenja se smatra alatom za održavanje visoke razine procijepljenosti (dakle, zaštite zdravlja pučanstva, a posebno djece). Zapravo, pokazalo se da odluka o tome hoće li neko cjepivo biti zakonski obvezno ili ne, ovisi o tradiciji, kulturi, životnom standardu, navikama i razini obrazovanja stanovnika neke zemlje. Pri tome SZO ne nameće nikakva rješenja, ali preporuča što višu razinu procijepljenosti.³⁵ Osim toga preporuča se aktivno promoviranje onih cjepiva koje su se pokazale kao efikasne, sigurne i imaju malo nuspojava.³⁶

32 Haverkate M, D'Ancona F, Giambi C, Johansen K, Lopalco PL, Cozza V, Appelgren E, on behalf of the VENICE project gatekeepers and contact points. Mandatory and recommended vaccination in the EU, Iceland and Norway: results of the VENICE 2010 survey on the ways of implementing national vaccination programmes. Euro Surveill. 2012;17(22):pii=20183. Available online: <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=20183> (zadnja posjeta 12. svibnja 2014. godine) - prijevod autora za potrebe ovog članka

33 Op. cit. pod fusnota 33, u zemljama Slovačka, Rumunjska, Poljska, Latvija cijepljenje je obvezno za propisana cjepiva, u npr. Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Malti postoji program obveznog i preporučenog cjepiva, a u Velikoj Britaniji, Austriji, Švedskoj samo preporučeno cjepivo, - prijevod autora za potrebe članka

34 Op. cit. kao pod fusnota 33, str 4.

35 <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/european-immunization-week>, (zadnja posjeta: 19. svibnja 2014. godine)

36 Ibidem

Zakonske sankcije za one koji "prekrše" obvezu cijepljenja su različite u raznim zemljama. Primjerice, od vrlo snažnih posljedica (nemogućnost upisa u javnu osnovnu školu, težih sankcija za roditelje) do samo blažih, praktično beznačajnih sankcija. Također, i ovo područje je pod utjecajem tradicijskih, kulturnih i drugih parametara.

6. SVATKO IMA PRAVO NA ZDRAV ŽIVOT

Osnovno pitanje koje je Ustavni sud razmatrao u svojoj odluci je, jesu li predviđene zakonske mjere u ostvarivanju zdravstvene zaštite ustavnopravno prihvatljive odnosno imaju li one svoji legitiman cilj u općem interesu.³⁷ Ustavni sud je odlučio da se ne prihvaćaju prijedlozi za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.³⁸ Predmetnim Zakonom je određeno da je imunizacija obvezna protiv taksativno navedenih bolesti, za sve osobe određene dobi. Razmatrajući odluku Ustavnog suda, da se utvrditi da se osnovni navodi predlagatelja ustavne tužbe odnose na nesuglasje određenih zakonskih odredbi s Ustavom, pa stoga i s Konvencijom. Predlagatelji smatraju kako je sukladno ustavnopravnom uređenju članka 35. Ustava zajamčeno poštovanje i pravna zaštita osobnog i obiteljskog života, što podrazumijeva između ostalog pravo odlučivati i donositi odluke o svojem liječenju, uključujući pravo na izbor na imunizaciju, a u slučaju maloljetne djece izbor je na roditeljima odnosno zakonskim skrbnicima. Predlagatelji su naveli kako su neka cjepiva imala niz negativnih učinaka na djecu posebice novorođenčad, te da je ustavno pravo roditelja hoće li dopustiti imunizaciju djeteta. Predlagatelji se u svom stajalištu pozivaju i na Konvenciju, i to njezine odredbe o poštivanju privatnog i obiteljskog života, koje po njihovom mišljenju obuhvaća i odluku o poduzimanju radnji u najboljem interesu svoje djece. Također, da ukoliko dijete ne bude bez opravdanog razloga imunizirano sukladno Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Pravilniku o načinu provođenja imunizacije, seroprofilaksacije i kemoprofilaksacije protiv zaraznih bolesti³⁹, ne može pohađati predškolske i osnovnoškolske ustanove. Time se ovakvo dijete stavlja u neravnopravan položaj u odnosu na drugu djecu, što predlagatelji opet dovode u vezu s odredbama Konvencije za obrazovanje, koje ne smije biti nikome uskraćeno. Člankom 69. Ustava određeno je da svatko ima pravo na zdrav život, te je svatko dužan u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravih ljudi, te je Ustavni sud s aspekta tog članka razmatrao razloge predlagatelja, odnosno jesu li predviđene zakonske mjere u ostvarivanju zdravstvene zaštite ustavnopravno prihvatljive, odnosno, imaju li one legitiman cilj u općem interesu? Sukladno članku 16. Ustava, prava i slobode mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih

37 Odluka Ustavnog suda RH U-I-4386/2011, U-I-463172011 i U-I-5418/2008 od 30. siječnja 2014. god., Narodne novine 12/14.

38 Članak 40. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (Narodne novine 113/08., 43/09.)

1. protiv tuberkuloze, difterije, tetanusa, hripavca, dječje paralize, ospica, crvenke, zaušnjaka i virusne žutice tipa B i bolesti uzrokovanih s Haemophilus influenzae tip B – za sve osobe određene dobi,
2. protiv tetanusa ozlijeđenih osoba,
3. protiv virusne žutice tipa B – za osobe pod povećanim rizikom od zaraze,
4. protiv bjesnoće – za sve osobe koje su profesionalno izložene riziku od zaraze i koje ozlijedi bijesna životinja ili životinja za koju se sumnja da je bijesna,
5. protiv žute groznice – za osobe koje putuju u državu u kojoj postoji ta bolest ili u državu koja zahtijeva imunizaciju protiv te bolesti,
6. protiv kolere i drugih zaraznih bolesti – za osobe koje putuju u državu koja zahtijeva imunizaciju protiv tih bolesti ili u slučajevima kada za to postoji epidemiološka indikacija,
7. protiv trbušnog tifusa i drugih zaraznih bolesti za sve osobe za koje postoje epidemiološke indikacije.

39 Pravilnik o načinu provođenja imunizacije, seroprofilaksacije i kemoprofilaksacije protiv zaraznih bolesti (Narodne novine 103/13)

ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje pri čemu svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.⁴⁰ Osnovni cilj članka 8. Konvencije i članka 35. Ustava je zaštita pojedinca od proizvoljnog postupanja tijela javnih ovlasti. Ali prema stajalištu Ustavnog suda, moraju postojati pozitivne obveze radi osiguranja djelotvornog poštivanja osobnog i obiteljskog života. Ustavni sud se nije, niti se može upuštati u ispitivanje svrhovitosti sa stručnog, medicinskog aspekta. Propisivanje cijepljenja protiv zakonom izriječkom propisanih zaraznih bolesti usmjereno je na eliminaciju bolesti iz ukupne populacije, što je pozitivna obveza države u smislu članka 69. Ustava. A propisivanjem obveznog cijepljenja zakonodavac želi ostvariti taj cilj (eliminacije bolesti iz populacije) propisivanjem sveopće obveznosti cijepljenja protiv određenih bolesti. Ustavni sud smatra da takav pristup zakonodavca ulazi u njegove slobodne procjene, ali ne izlazi iz okvira članka 69.(70.) Ustava.⁴¹ Stoga je nedvojbeno ovlast zakonodavca da zakonom propiše mjere zdravstvene zaštite, za koje je prema pravilima struke utvrđeno da postižu najpovoljnije rezultate u sprječavanju širenja zaraznih bolesti pa tako i propisivanju sankcija za one koji to ne čine. Nadalje, Ustav daje posebnu važnost roditeljskoj odgovornosti osobito propisivanjem roditeljskih prava i sloboda da samostalno odlučuju o odgoju djeteta, sve do dobi kada će ono moći samostalno odlučivati o svojim pravima i obvezama, te se osporavani zakonski članak ne može podvesti pod prava i slobode roditelja na odgoj djeteta, budući da se zakonska obvezna imunizacija određuje radi sprječavanja bolesti i radi zaštite zdravlja drugih. U odnosu na mišljenje predlagatelja da isti zakonski članci, odnosno, propisivanje obvezne imunizacije dovode do diskriminatornih učinaka između djece koja nisu imunizirana i djece koja to jesu, u odnosu na upis i pohađanje ustanova predškolskog i osnovnoškolskog odgoja. Predlagatelji su korelativni odnos ostvarivanja prava imunizirane djece na obrazovanje, i uskraćivanje tih prava djeci koja to nisu, postavili kao pitanje diskriminacije takve djece. Ustavni sud utvrđuje da načelo zabrane diskriminacije u slučaju predlagatelja nije mjerodavno za promatranje. Diskriminacija znači različito postupanje prema osobama u istim ili sličnim situacijama bez objektivnog i razumnog opravdanja.⁴² Znači da bi se pitanje diskriminacije trebalo postaviti u konkretnom slučaju odbijanja upisa djeteta u osnovnu školu.

7. ZAKLJUČAK

O trenutnoj aktualnoj problematici ovog pitanja dovoljno govori i podatak da je skokovit porast broja prijava protiv roditelja koji odbijaju cijepljenje te čine prekršaj zanemarivanja brige o djetetu. Od samo 4 prijave tijekom 2011. godine, broj prijava porastao je 2012. godine na 29, a u 2013. godini skočio je na 205 slučajeva.⁴³ Nije niti zanemariv podatak sve većeg broja članova različitih udruga građana koji se zalažu za potpunu slobodu odluke o tome hoće li roditelji dopustiti cijepljenje djeteta i kojim cjepivom. Smatraju kako trenutno zakonsko reguliranje nije demokratsko te se u svojim nastojanjima najčešće pozivaju na podatke zemalja Europske unije koje nemaju propisanu zakonsku obvezu cijepljenja. No, već navedeno da te zemlje imaju visoku stopu procijepljenosti budući je svijest o učinkovitosti cjepiva visoka, a i slobodnim odabirom liječnika

⁴⁰ Vidi članak 16. Ustav RH

⁴¹ Napomene autora, . Promjena Ustava Republike Hrvatske (narodna ustavotvorna inicijativa) koja je stupila na snagu 1. prosinca 2013. ("Narodne novine" broj 5 od 15. siječnja 2014. – odluka Ustavnog suda broj: SuP-O-1/2014 od 14. siječnja 2014.).

⁴² Ibler, V., Rječnik međunarodnog javnog prava, Informator, Zagreb 1987.godina, str.61.

⁴³ http://www.dijete.hr/hr/naslovnica-mainmenu-1/1877-cijepljenje_kao_pravo_djeteta_na_zastitu_zdravlja, (zadnji posjet: 12.05.2014.god.)

koji će skrbiti o zdravlju njihovog djeteta poklanjaju mu puno povjerenje. Također je i veća informiranost o samom cijepljenju, kampanjama i edukacijom roditelja. Stručnjaci upozoravaju kako necijepljeno dijete može biti samo ugroženo, ali može ugroziti i drugu djecu, osobito u vrtićima i školama gdje djeca u većim skupinama borave veći dio dana u zajedničkom prostoru. No nitko ne garantira roditeljima potpunu zaštitu njihovog djeteta kako od nuspojava cjepiva tako i mogućnosti dobivanja navedene bolesti. Neke teže nuspojave mogu se dogoditi i događaju se, a jesu li u uzročno-posljedičnoj vezi s cjepivom teško je ustanoviti. Stručni podaci govore o vrlo malom postotku prijavljenih nuspojava koje se najčešće odnose na lokalno crvenilo i povišenu temperaturu, naravno struka ne isključuje mogućnost i težih nuspojava, nažalost, a tada se roditelji pitaju je li se to moglo izbjeći?

Brojna istraživanja kao i podaci SZO ističu važnost cijepljenja, kao najvažnije preventivne mjere, te se preporučuje što višu razinu procijepljenosti. Osim toga preporučuje se aktivno promoviranje onih cjepiva koja su se pokazala kao efikasna, sigurna i imaju malo nuspojava.

Autor je mišljenja kako je osobito nužno kvalitetno i cjelovito informirati roditelje o cjepivu, podizati razinu svijesti o važnosti imunizacije, te možda dozvoliti slobodu u odlučivanju i ukinuti „sankcije“ koje sada postoje ukoliko roditelj izričito, bez medicinskog opravdanja, ne želi cijepiti svoje dijete. Potrebno je kampanjama i dostupnošću informacija, potvrdama i analizama cjepiva koje se primjenjuju podizati svijest građana o važnosti cijepljenja. Vrlo je teško pravila i praksu u drugim europskim zemljama isticati u prvi plan budući da problem obveznog ili dobrovoljnog cijepljenja ovisi o tradiciji, kulturi, životnom standardu, navikama i razini obrazovanja stanovnika neke zemlje. Svakako treba težiti zaštiti pojedinca i njegovih ljudskih prava, pa i prava na odabir najbolje zdravstvene zaštite koju kao roditelj u ostvarivanju svojih prava na odgoj i brigu o svom djetetu želi izabrati. Zdravlje djeteta i najbolja moguća zaštita njegova zdravlja mora biti na prvom mjestu. Budući da je medicinska struka u stručnim analizama ustvrdila kako je imunizacija još uvijek najbolja zaštita zdravlja od nekih bolesti, a egzaktni, i prikazani, podaci govore kako su pojedine bolesti potpuno ili djelomično iskorijenjene iz šire populacije, a sve isključivo zahvaljujući sustavnoj imunizaciji cjelokupnog stanovništva kroz duže razdoblje, autor je mišljenja kako je potpuno opravdano zakonsko određivanje obveznog cijepljenja. Kako je to i sam Ustavni sud objasnio u svom obrazloženju propisivanje cijepljenja protiv zakonom izriječkom propisanih zaraznih bolesti usmjereno je na eliminaciju bolesti iz ukupne populacije, što je pozitivna obveza države u smislu članka 69. Ustava. A propisivanjem obveznog cijepljenja zakonodavac želi ostvariti taj cilj (eliminacije bolesti iz populacije) propisivanjem sveopće obveznosti cijepljenja protiv određenih bolesti. Ustavni sud smatra da takav pristup zakonodavca ulazi u njegove slobodne procjene, ali ne izlazi iz okvira članka 69.(70.) Ustava. Stoga je nedvojbeno ovlast zakonodavca da zakonom propiše mjere zdravstvene zaštite, za koje je prema pravilima struke utvrđeno da postižu najpovoljnije rezultate u sprječavanju širenja zaraznih bolesti pa tako i propisivanju sankcija za one koji to ne čine. Iz svega navedenog, razvidna je uloga države u zaštiti svojih građana, te ukoliko je to potrebno i sukladno članku 16. Ustava može slobode i prava ograničiti samo zakonom ako bi na taj način zaštitila slobode i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje. Međutim, a kako je to i naveo Ustavni sud nema kršenja ljudskih prava i sloboda roditelja u činjenici da je zakonom propisana obvezna imunizacija djece i sankcije ukoliko roditelji bez medicinskog opravdanja odbiju cijepiti dijete, budući da je ova mjera određena Ustavnom odredbom članka 69. Ustava i usmjerena na zaštitu cjelokupnog građanstva. Bilo kojoj odluci koja bi mijenjala trenutnu regulaciju ove problematike treba prethoditi stručna analiza i otvoreni razgovor između predstavnika udruga roditelja, zakonodavca, stručnjaka medicinske stru-

ke Zavoda za javno zdravstvo i epidemiologiju, obiteljskih liječnika, pedijataru te svakako institucija koje štite prava djeteta. Ukoliko bi se zakonodavac odlučio na liberalizaciju obvezne imunizacije potrebno je sustavno raditi na podizanju svijesti o važnosti cijepljenja, kako poštivanjem ljudskih prava i sloboda roditelja ne bismo ugrozili pravo djeteta na zdravlje, odnosno pravo svih ljudi na zdrav život.

LITERATURA

1. Ibler, Vladimir, *Rječnik međunarodnog javnog prava*, Informator, Zagreb 1987.godina
2. Mardesić, Duško i suradnici, *Pedijatrija*, peto nepromijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1991.godina
3. Vrban, Duško, *Država i pravo*, Pravni fakultet u Osijeku, 1995. godina
4. Vrban, Duško, *Metodologija prava i pravna tehnika*, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek 2013.godina

PRAVNI PROPISI

(Napomena: Svi *web* izvori provjereni su s danom 1. lipnja 2014. godine.)

1. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori, br. 18/1997., 6/1999., 14/2002., 13/2003., 9/2005., 1/2006. i 2/2010.
2. Konvencija o pravima djeteta, Narodne novine- Međunarodni ugovori, br. 12/93., 20/97.)
3. Odluka Ustavnog Suda RH U-I-4386/2011, U-I-463172011 i U-I-5418/2008 od 30. siječnja 2014. god., Narodne novine br. 12/14.
4. Pravilnik o načinu provođenja imunizacije, seroprofilaksacije i kemoprofilaksacije protiv zaraznih bolesti, Narodne novine br. 103/13.
5. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine br. 56/90., 135/97., 8/98., 113/00., 124/00., 28/01., 41/01., 55/01., 76/10., 85/10. Promjena Ustava Republike Hrvatske (narodna ustavotvorna inicijativa) koja je stupila na snagu 1. prosinca 2013. ("Narodne novine" broj 5 od 15. siječnja 2014. – odluka Ustavnog suda broj: SuP-O-1/2014. od 14. siječnja 2014.)
6. Zakon o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, Narodne novine br. 113/08., 43/09.

WEB IZVORI

(Napomena: Svi *web* izvori provjereni su s danom 1. lipnja 2014. godine.)

1. službene web stranice Svjetske zdravstvene organizacije, <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/european-immunization-week>
2. službene web stranice Pravobraniteljice za djecu, Cijepljenje kao pravo djeteta na zaštitu zdravlja, <http://www.dijete.hr/hr/naslovnica-mainmenu-1/1877-cijepljenje>
3. Službene stranice Večernjeg lista i Glasa Istre, <http://www.glasistre.hr/vijesti/hrvatska/ustavni-sud-cijepljenje-djece-je-obvezno-445518>, <http://www.vecernji.hr/moje-zdravlje/roditelji-nemaju-pravo-odbiti-cijepiti-svoje-dijete-929063>

4. službene web stranice Ujedinjenih naroda, <http://www.un.org/rights/dpi1765e.htm>
5. službene web stranice Ministarstva vanjskih poslova, http://www.uljppnm.vlada.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=26&Itemid=70
6. službene web stranice Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, www.hzjz.hr. Trogodišnji Program obveznog cijepljenja u Hrvatskoj u 2014.-2016. godine, Nuspojave cijepljenja u Hrvatskoj u 2012. godini, Služba za epidemiologiju, Registar nuspojave cijepljenja, prim. dr. sc. Bernard Kaić, i drugi, Zagreb, 2013.godine
7. Haverkate M, D'Ancona F, Giambi C, Johansen K, Lopalco PL, Cozza V, Appelgren E, on behalf of the VENICE project gatekeepers and contact points. Mandatory and recommended vaccination in the EU, Iceland and Norway: results of the VENICE 2010 survey on the ways of implementing national vaccination programmes. *Euro Surveill.* 2012;17(22):pii=20183. <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=20183>
8. Pažanin, Ante, Pravednost i civilno društvo, Politička misao, Vol. XL, (2003.), br. 2, dostupno na http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=36451
9. Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, dr.sc.Adinda Dulčić, Zagreb, 2001. dostupno na www.public.mozos.hr,

Marijana Šego, mag. iur., PhD candidate,
Faculty of Law, Osijek

MANDATORY VACCINATION OF CHILDREN- VIOLATION OF PARENTAL HUMAN RIGHTS OR CHILDREN'S RIGHTS PROTECTION?

Abstract:

According to the definition by the World Health Organization, in absence of any illness, health is considered a state of complete physical, mental and social wellbeing. In Republic of Croatia protection of the people from infection diseases regulates the area of protection of the citizens from the itemized infectious diseases and prevention procedures for those diseases. The Minister of Health determines which infectious diseases fall into the above category and the government bodies and local administration shall ensure that the measures for protection from the infectious diseases are taken in accordance with legal regulations.

The paper analyzes legal regulations ordering mandatory vaccination of children in accordance with the Mandatory Vaccination of School and Preschool Children Programme. It analyzes the valid legislative regulation applicable to the Republic of Croatia, specifically its concordance with the Constitution. Another question is whether this legal regulation is contradictory to the Constitution, as well as if the country needs the legislative protection of its population from infectious diseases, which includes the mandatory vaccination of children. Furthermore the question is whether the legal definition of vaccination of children as mandatory is against the provisions of Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, i.e. the issue of application of the Convention on Children's Rights as specifically interpreted within the applicable legislation. The paper also deals with the issue if the protection of a child, and specifically child's health justifies the state's influence on and the interference with the decision of the parents.

The purpose of this paper is to analyze the justification of regulation of children's vaccination; i.e. whether that state has the obligation to protect the special children's rights and guarantee a child the right to healthy life according to the definition of health within the framework of protection against infectious diseases for all citizens.

Key words: right to health, parent's rights, vaccination of children, children's rights, human rights

Marijana Šego, Mag.iur., Doktorandin
Rechtswissenschaftliche Fakultät in Osijek

IMPFPFLICHT BEI KINDERN – DIE VERLETZUNG DER MENSCHENRECHTE DER ELTERN ODER DER SCHUTZ DER KINDERRECHTE?

Zusammenfassung:

Laut Definition der Weltgesundheitsorganisation ist die Gesundheit ein Zustand des vollen körperlichen, emotionalen, mentalen und sozialen Wohlbefindens und nicht nur das Fehlen von Krankheit. Das Gesetz über den Schutz der Bevölkerung vor ansteckenden Krankheiten regelt den Schutz der Bevölkerung vor ansteckenden Krankheiten in der Republik Kroatien, indem es die Krankheiten auflistet und die Maßnahmen zur Vorbeugung dieser Krankheiten anführt. Der Gesundheitsminister bestimmt die als ansteckend zu betrachtenden Krankheiten und die Staatsverwaltung sowie Gebietskörperschaft sind verpflichtet die Maßnahmen zum Schutz der Bevölkerung vor ansteckenden Krankheiten laut Gesetz durchzuführen.

Der Artikel befasst sich mit der Analyse der Gesetzesregelungen in Bezug auf die Impfpflicht bei Kindern nach dem Programm der Impfpflicht bei Vorschul- und Schulkindern. Der Artikel analysiert auch die in der Republik Kroatien angewendeten maßgebenden Rechtsnormen mit besonderem Hinblick auf deren Einklang mit der Verfassung. Es wird weiterhin erläutert, ob diese gesetzliche Regelung verfassungswidrig sei, und ob die Regelung des Schutzes der Bürger vor ansteckenden Krankheiten durch die vom Staat vorgeschriebenen und sich auch auf Impfpflicht bei Kindern erstreckende Regelungen notwendig sei. In dieser Hinsicht werden auch die gesetzlichen Bestimmungen der Impfpflicht bei Kindern im Gegensatz zu den Regelungen der Konvention zum Schutz der Menschenrechte und Grundfreiheiten bzw. die Anwendung der Kinderechtskonvention in der konkreten Auslegung der geltenden Normen analysiert und die Fragen beantwortet, ob der Schutz der Kinder bzw. ihrer Gesundheit den Einfluss und das Einmischen des Staates in die Entscheidungen der Eltern rechtfertigt. Das Ziel der Arbeit ist es, die Rechtfertigung der gesetzlichen Regelung der Impfpflicht bei Kindern zu analysieren bzw. die Analyse der Problematik, nach der der Staat die Rechte der Kinder schützen muss, damit er dem Kind das Recht auf ein gesundes Leben im Sinne der Gesundheitsdefinition und im Rahmen des Schutzes aller Bürger vor ansteckenden Krankheiten gewährt.

Schlagnwörter: das Recht auf Gesundheit, Elternrechte, Impfung der Kinder, Kinderrechte, Menschenrechte